

Parlementaire geschiedenis	Leefsituatie beslagvrije voet (art. 475ab en 475ga Rv)
Per 1 januari 2021	

Wettekst:¹

Artikel 475ab Rv

1. In de artikelen 475d, 475da, 475e, 475ga, 475gb, 475i en 478 wordt verstaan onder:
alleenstaande: alleenstaande als bedoeld in artikel 4, eerste lid, onderdeel a, van de Participatiewet;
alleenstaande ouder: alleenstaande ouder als bedoeld in artikel 4, eerste lid, onderdeel b, van de Participatiewet;
(...)
echtgenoot: echtgenoot als bedoeld in artikel 3 van de Participatiewet;
gehuwd: gehuwd als bedoeld in artikel 3 van de Participatiewet;
kind: ten laste komend kind als bedoeld in artikel 4, eerste lid, onderdeel e, van de Participatiewet;
leefsituatie: leefsituatie als bedoeld in artikel 475da, eerste lid;
(...)

Art. 475ga lid 2 Rv

1. Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen, genoemd in hoofdstuk 5 van de Wet structuur uitvoeringsorganisatie werk en inkomen, verstrekt op verzoek van een deurwaarder die gerechtigd is ten laste van een schuldenaar beslag te leggen, ten behoeve van het leggen van dit beslag gegevens die het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen ten aanzien van de schuldenaar verwerkt in de onder zijn verantwoordelijkheid gevoerde administraties, voor zover die noodzakelijk zijn voor het vaststellen van de beslagvrije voet, de aard van de periodieke inkomsten van de schuldenaar of de identiteit van degene die periodieke betalingen aan de schuldenaar verricht. Indien de schuldenaar gehuwd is, verstrekt het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen op gelijke wijze gegevens met betrekking tot de hoogte van het belastbaar inkomen van de echtgenoot van de schuldenaar.

2. Bij de toepassing van het eerste lid wordt een schuldenaar aangemerkt als alleenstaande, tenzij uit de basisregistratie personen blijkt dat hij gehuwd is en zijn echtgenoot woonachtig is op zijn adres. Het Uitvoeringsinstituut werknemersverzekeringen kan afwijken van de vorige zin, indien de deurwaarder op basis van andere gegevens een andere leefsituatie kan aantonen.

¹ [Stb. 2017, 110.](#)

Besluit tot vaststelling van het tijdstip van inwerkingtreding:

De Wet vereenvoudiging beslagvrije voet, met uitzondering van de tweede volzin van het met in artikel I, onderdeel D, opgenomen nieuwe tweede lid, artikel XXIXA van de Verzamelwet SZW 2018, de artikelen XIII, onderdelen B, C, E, F, G, H, I, J en K, en XVIIIIC van de Verzamelwet SZW 2020 en het Besluit beslagvrije voet treden in werking met ingang van 1 januari 2021.

NOTA VAN TOELICHTING

Dit besluit regelt dat de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet (Stb. 2017, 110), artikel XXIXA van de Verzamelwet SZW 2018, artikelen XIII, onderdelen B, C, E, F, G, H, I, J en K, en XVIIIIC van de Verzamelwet SZW 2020 en het Besluit beslagvrije voet op 1 januari 2021 in werking treden. Artikel XIII, onderdelen A en D, van de Verzamelwet SZW 2020 zijn reeds in werking getreden. Artikel XXIXA van de Verzamelwet SZW 2018 en artikelen XIII, onderdelen B, C, E, F, G, H, I, J en K, XVIIIIC van de Verzamelwet SZW 2020 wijzigen het Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering zoals dat komt te luiden nadat de Wet vereenvoudiging beslagvrije voet in werking is getreden. Voor de volgorde van inwerkingtreding is de datum van vaststelling van de regeling bepalend.

Memorie van toelichting²

(...)

3.4 Onderscheid naar leefsituaties

De beslagvrije voet is bedoeld om in de (basale) kosten van levensonderhoud te voorzien. De leefsituatie van de schuldenaar bepaalt voor een belangrijk deel deze kosten.²⁰ Daarom is dit een belangrijke component als het gaat om de bepaling van de hoogte van de beslagvrije voet. In het voorgestelde systeem worden vier leefsituaties onderscheiden:

1. alleenstaande;
2. alleenstaande met een of meer kinderen jonger dan 18 jaar (alleenstaande ouder);
3. gehuwden zonder kinderen jonger dan 18 jaar; en
4. gehuwden met een of meer kinderen jonger dan 18 jaar.

Voor de bepaling van deze specifieke leefsituaties is aansluiting gezocht bij het systeem van de Participatiewet. Dit houdt in dat in beginsel ook schuldenaren die niet zijn gehuwd of een geregistreerd partnerschap hebben, maar die wel een gezamenlijke huishouding voeren voor het berekenen van de beslagvrije voet gelijk worden gesteld met een echtgenoot of geregistreerd partner. Het hanteren van het begrip gezamenlijke huishouding is in lijn met de huidige uitvoering en past bij de maatschappelijke beleving wanneer er sprake is van een partner. Waar in het vervolg wordt gesproken over gehuwd wordt hieronder derhalve ook verstaan het hebben van een geregistreerd partnerschap en het voeren van een gezamenlijke huishouding. Er is specifiek voor gekozen de kostendelernorm niet in de berekening van de beslagvrije voet te betrekken. Of sprake is van een kostendelende medebewoner in de zin van artikel 22 Participatiewet

² [Kamerstukken II 2016-2017, 34628, nr. 3.](#)

kan enkel worden vastgesteld op basis van informatie van de schuldenaar, waardoor de vaststelling van de beslagvrije voet alsnog in bepaalde mate afhankelijk zou worden van door de schuldenaar te overleggen gegevens. Het feit dat daardoor een systeem zou ontstaan dat de berekening van de beslagvrije voet voorafgaande aan het beslag in massale processen danig bemoeilijkt, staat in geen verhouding tot de beperkte mate waarin in beslagsituaties sprake lijkt te zijn van situaties met een kostendelende medebewoner. Daar waar sprake is van een bijstandsgerechtigde kostendeler zorgt de zogenoemde 5%-regeling er alsnog voor dat ook deze een prikkel voelt om aan zijn financiële verplichtingen te voldoen.

Er is verder voor gekozen om in het nieuwe systeem geen onderscheid meer te maken in leeftijdscategorieën. De huidige beslagvrije voet is voor jong volwassenen en pensioengerechtigden specifiek gekoppeld aan de voor hen geldende bijstandsnorm. Vanuit het streven om te komen tot een zo eenduidig mogelijk systeem, is dit onderscheid in het nieuwe systeem komen te vervallen. Voor alle leeftijden geldt dat de beslagvrije voet is gekoppeld aan de bijstandsnorm voor personen van 21 jaar en ouder maar jonger dan de pensioengerechtigde leeftijd.

(...)

5.1 BRP: leefsituatie

Om de leefsituatie vast te stellen moet elke beslagleggende partij kunnen beschikken over de volgende informatie uit de BRP:

- a. de op het adres ingeschreven personen;
- b. de relatie waarin deze personen ten opzichte van elkaar zijn opgenomen in de BRP:
 - o gehuwd (artikel 3 Participatiewet);
 - o eigen kind/stiefkind (artikel 4, eerste lid, onderdeel d, Participatiewet);
 - o alleenstaande ouder (artikel 4, tweede lid, onderdeel a, Participatiewet).

In de meeste gevallen zal op basis van (een combinatie van) deze gegevens de leefsituatie eenduidig kunnen worden vastgesteld. Er kunnen zich echter situaties voordoen waarin de beschikbare informatie uit de BRP een onvolledig of voor meerdere interpretaties vatbaar beeld geeft van de leefsituatie. Daarvan kan sprake zijn in geval op één adres meerdere meerderjarige personen staan ingeschreven zonder dat zij zich in een van de bovengenoemde relaties ten opzichte van elkaar bevinden. Het staat de deurwaarder in deze situaties vrij de schuldenaar nader te bevragen. De schuldenaar heeft een wettelijke verplichting om aan de deurwaarder zekerheid met betrekking tot zijn leefsituatie te verschaffen (artikel 475g, eerste lid, Rv). Daarnaast bestaat de mogelijkheid dat de beslagleggende partij over nadere informatie beschikt inzake de leefsituatie. In deze situatie mag van deze informatie voor zover actueel worden uitgegaan.

De deurwaarder meldt schriftelijk aan de beslagene op basis van welke gegevens (leefsituatie en berekend belastbaar inkomen per maand) de beslagvrije voet is vastgesteld. Als de schuldenaar meent dat de aan de hand van de BRP vastgestelde leefsituatie niet overeenkomt met de daadwerkelijke situatie, dan is het aan hem om dit te melden aan de deurwaarder en zo nodig aan te tonen (artikel 475g, eerste lid, Rv).

(...)

Noodzaak inkomensgegevens partner

In het voorgestelde systeem wordt op basis van het meest actuele belastbare inkomen van de schuldenaar en zijn eventuele partner een inschatting gemaakt van het eventuele recht op toeslagen. Daar de hoogte van de toeslagen afhankelijk is van het gezamenlijk inkomen van de schuldenaar en

zijn partner, is het noodzakelijk om over de hoogte van het belastbaar inkomen van beide partners te beschikken.

Het huidige systeem, dat zoals aangegeven, werkt op basis van een informerende schuldenaar, voorziet in een halvering van de beslagvrije voet, indien de schuldenaar de deurwaarder niet informeert over het inkomen van de partner (huidig artikel 475g, tweede lid, Rv). Het voorgestelde systeem werkt met een inkomensafhankelijke beslagvrije voet, wat tot gevolg heeft dat een hoger gezamenlijk inkomen ook een hogere beslagvrije voet tot gevolg heeft. Een vergelijkbare halveringsregeling in het nieuwe systeem zou inhouden dat onduidelijkheid over het partnerinkomen niet alleen een halvering van de beslagvrije voet tot gevolg heeft, maar ook nog (zo er sprake is van partnerinkomen), halvering van een in wezen (slechts op basis van het inkomen van de schuldenaar vastgestelde) te lage beslagvrije voet. Dit is onwenselijk.

Daar het begrip echtgenoot in de Participatiewet – doordat ook het geregistreerd partnerschap en vormen van gezamenlijke huishouding onder dit begrip vallen – een heel situationele invulling kan hebben en het anderzijds wenselijk is om voor de verstrekking van gegevens uit de polisadministratie een zo veel mogelijk gesloten norm te hanteren, is in artikel 475ga, tweede lid, Rv nader bepaald in welke situaties de gegevens van de partner mogen worden ingezien. Het gaat dan om de omstandigheid dat:

- a. betrokkenen op hetzelfde adres staan ingeschreven en staan geregistreerd als gehuwd;
- b. de schuldenaar zelf heeft aangegeven dat een op zijn adres ingeschreven persoon zijn partner is; dan wel
- c. de beslaglegger uit hem ter beschikking staande informatie bekend is met de actuele leefsituatie.

In dit laatste geval moet bijvoorbeeld gedacht worden aan de uitkeringverstrekking instantie die op de hoogte is van het feit dat de schuldenaar met de desbetreffende medebewoner een gezamenlijke huishouding voert.

(...)

Artikelsgewijs

(...)

Onderdeel C (artikel 475ab)

In dit nieuwe artikel worden definities gegeven van begrippen die een functie hebben in verschillende artikelen die betrekking hebben op de beslagvrije voet.

De omschrijving van *basisregistratie personen* spreekt voor zich. De definities van *alleenstaande*, *alleenstaande ouder*, *echtgenoot*, *gehuwd* en *kind* verwijzen naar de definitie van deze begrippen in de Participatiewet.

Echtgenoot en gehuwd

De verwijzing naar artikel 3 Participatiewet verruimt het begrip echtgenoten tot geregistreerd partners en tot diegenen die een gezamenlijke huishouding voeren, niet zijnde bloedverwanten in de eerste graad. De voorgestelde definitie expliciteert in deze enkel de huidige praktijk, waarbij voor de

bepaling van de beslagvrije voet op basis van de in artikel 475d Rv opgenomen verwijzingen naar de bepalingen in de Participatiewet, een geregistreerd partnerschap dan wel gezamenlijke huishouding gelijk wordt gesteld met echtgenoten. Daar waar in dit wetsvoorstel sprake is van echtgenoten, geldt dit even zo voor daarmee op basis van artikel 3 Participatiewet gelijkgestelden.

Van een gezamenlijke huishouding is sprake indien twee personen hun hoofdverblijf in dezelfde woning hebben en zij blijk geven zorg te dragen voor elkaar door middel van het leveren van een bijdrage in de kosten van de huishouding dan wel anderszins. In bepaalde situaties kan een gezamenlijke huishouding worden aangenomen, bijvoorbeeld als uit de relatie van de schuldenaar met de derde een kind is geboren of erkenning heeft plaatsgevonden van een kind van de een door de ander (artikel 3, vierde lid, onderdeel b, Participatiewet). Voorts geldt voor bepaalde situaties dat zij zonder meer niet als gezamenlijke huishouding mogen worden aangemerkt, bijvoorbeeld op hetzelfde adres woonachtige familieleden in de eerste graad.

Kind

Als kind wordt in deze aangemerkt het ten laste komende kind als bedoeld in artikel 4, onderdeel e, Participatiewet. De aldaar opgenomen definitie moet in samenhang met onderdeel d van dit zelfde artikel worden gelezen. Dit houdt concreet in dat als kind wordt aangemerkt het op het adres van de schuldenaar woonachtige, minderjarige, ten laste komende kind.

(...)

Leefsituatie

Binnen *leefsituatie* worden vier categorieën onderscheiden. De schuldenaar kan worden aangemerkt als alleenstaande, als alleenstaande ouder, als gehuwd zonder minderjarige kinderen of als gehuwd met een of meer minderjarige kinderen. Deze leefsituatie is bepalend voor de vaststelling van de beslagvrije voet (zie de artikelsgewijze toelichting bij artikel 475da). Voor de bepaling van deze specifieke leefsituaties wordt aangesloten bij de systematiek van de Participatiewet. Dit houdt in dat ook ongehuwd samenwonenden die een gezamenlijke huishouding voeren en personen die een geregistreerd partnerschap zijn aangegaan als gehuwd worden aangemerkt. Zie ook paragraaf 3.4 van het algemeen deel van de toelichting.

(...)

Nota naar aanleiding van het verslag:³

(...)

Zowel de leden van de fractie van de VVD als ook de ChristenUnie hebben vragen met betrekking tot de wijze waarop de leefsituatie met informatie vanuit de BRP kan worden vastgesteld.

Vooropgesteld moet worden wanneer er sprake is van een enkele alleenstaande met of zonder eigen minderjarige kinderen de basisregistratie persoonsgegevens (BRP) duidelijkheid biedt over de leefsituatie. En dat ditzelfde geldt voor gehuwden dan wel geregistreerd partners met of zonder eigen minderjarige kinderen die op hetzelfde adres staan ingeschreven.

Uitgangspunt van de wetgeving is daarnaast dat daar waar de BRP geen volledig uitsluitel geeft over de leefsituatie aangenomen wordt dat betrokkene is aan te merken als alleenstaande. De beslaglegger heeft dan wel nog de mogelijkheid om gebruikmakend van hem op andere wijze bekende informatie, toch tot de vaststelling te komen dat de schuldenaar als gehuwd kan worden aangemerkt. Denk daarbij aan de gemeente die op basis van bijstandsverstrekking kennis kan hebben van het feit of sprake is van een gezamenlijke huishouding.

Daarnaast geldt net als nu dat de deurwaarder de schuldenaar zelf kan vragen om meer duidelijkheid met betrekking tot zijn leefsituatie. Op basis van artikel 475g, eerste lid, Rv is de schuldenaar gehouden hierover informatie te verstrekken. Daarnaast is de schuldenaar gehouden om, zo hij constateert dat in de op basis van artikel 475i Rv aan hem verstrekte informatie onjuistheden zitten dit aan de deurwaarder te melden.

In reactie op de vraag van de leden van de fractie van de VVD of kwaadwillende schuldenaren op deze wijze niet te makkelijk schijnconstructies kunnen opzetten, merkt de regering op dat het ook ten voordele van de schuldenaar is indien hij zijn schuld naar vermogen en dus op de voor hem kortst mogelijke termijn (lees: met een juiste beslagvrije voet) kan voldoen. Een systeem waarbij op de deurwaarder een onderzoeksplicht ligt om de eventuele mogelijkheid van een gezamenlijke huishouding daar waar nodig te onderzoeken, vraagt ten opzichte van het te dienen doel, een dusdanige inzet van middelen dat dit onwenselijk is.

De leden van de fractie van de ChristenUnie vragen hoe de wijze waarop de leefsituatie wordt vastgesteld zich verhoudt tot de praktische bezwaren die kleven aan toepassing van de kostendelersnorm?

In antwoord hierop wijst de regering op de uitvoeringstoets die de Belastingdienst op verzoek van de Staatssecretaris van Sociale Zaken en Werkgelegenheid in 2015 heeft uitgevoerd naar invoering van de kostendelersnorm. De Belastingdienst kwam daarin tot het oordeel dat de introductie van een kostendelersnorm binnen de berekening van de beslagvrije voet de regeling onuitvoerbaar zou maken. In de uitvoeringstoets worden de praktische bezwaren die kleven aan de toepassing van de kostendelersnorm in de berekening van de beslagvrije voet beschreven. Dit oordeel heeft uiteindelijk ook tot gevolg gehad dat de kostendelersnorm als zodanig niet in de huidige regeling is geïntroduceerd.

(...)

De leden van de fractie van de SP vragen de regering hoe groot de kans is dat mensen alsnog tussen wal en schip vallen als gevolg van het grofmazige karakter en de vier leefsituaties van het nieuwe rekenmodel.

In de praktijk wordt de huidige beslagvrije voet veelvuldig niet juist vastgesteld. Een te lage beslagvrije voet heeft voor schuldenaren die voor hun levensonderhoud afhankelijk zijn van beslagen inkomen nadelige gevolgen. Met de nieuwe berekeningswijze en het bijbehorende proces verwacht de regering dat de beslagvrije voet in het overgrote deel van de gevallen juist wordt vastgesteld. Daarmee wordt de beslagvrije voet weer een solide bodem zoals oorspronkelijk beoogd. Bovendien

³ [Kamerstukken II 2016-2017, 34628, nr.6.](#)

kent het nieuwe systeem op onderdelen ook ruimte voor maatwerk. De regering meent dat het daarmee mensen een voldoende waarborg biedt om de meest basale kosten van levensonderhoud te kunnen voldoen.

3.4. Onderscheid naar leefsituaties

De leden van de fractie van de VVD vragen of de gegevens beschikbaar via de BRP voldoende zijn voor een deurwaarder om een situatie van een gezamenlijke huishouding waarbij schuldenaren niet zijn gehuwd, of een geregistreerd partnerschap hebben, onomstotelijk vast te stellen, of kwaadwillende schuldenaren niet te gemakkelijk schijnconstructies kunnen opzetten en een dergelijke gezamenlijk huishouden aan het zicht onttrekken, en hoe de coördinerende deurwaarder met voorliggend voorstel voldoende gegevens kan achterhalen om bovengenoemde situatie vast te stellen? Deze vragen zijn beantwoord in paragraaf 3.1.

De leden van de fractie van de SP vragen in hoeveel procent van de beslagleggingen er sprake is van meer dan twee minderjarige kinderen in het huishouden en welke gevolgen de nieuwe rekenmethode heeft voor deze groep. Het onderzoek Profielschets beslagenen geeft aan dat 51% van de groep beslagenen kinderen heeft. Waarvan 27% alleen minderjarige kinderen (0–17) en 24% zowel minderjarige als meerderjarige kinderen. Het is niet bekend bij hoeveel huishoudens er sprake is van meer dan twee minderjarige kinderen.

Voor de ouder met een inkomen hoger dan € 20.109,- (op jaarbasis – cijfers 2017) geldt dat het kindgebonden budget wordt afgebouwd. Deze afbouw bedraagt op jaarbasis 6,75% van het bedrag waarmee zijn inkomen de € 20.109,- ontstijgt. Binnen de compensatiekop wordt rekening gehouden met deze afbouw in die zin dat de beslagvrije voet vanaf een inkomen ad. € 20.109,- in verband met de afbouw van het kindgebonden budget met een aan de afbouw gelijk bedrag stijgt. Daarbij vindt wel een aftopping plaats. Die aftopping gebeurt bij een inkomen van € 39.659,-. Dit is het inkomen waarbij de bij dit inkomen horende normhuur gelijk is aan de maximale rekenhuur van artikel 13 Wet op de Huurtoeslag (€ 710,68 – cijfers 2017). Voor huishoudens met (meerdere) minderjarige kinderen en een inkomen hoger dan € 39.659,- wordt het kindgebonden budget voor zover dit boven dit inkomen nog verder afbouwt, niet verder meegenomen in de dan geldende beslagvrije voet, zijnde het vaste bedrag dat is opgenomen in artikel 475da, eerste lid, Rv.

Op basis van de Profielschets beslagenen heeft minder dan 4% van alle beslagenen te maken met een inkomen dat hoger is dan € 39.659,-. Circa de helft van deze 4% heeft minderjarige kinderen en een deel daarvan (alleenstaande ouders en gehuwden met 2 of meer kinderen) heeft bij dit inkomen nog te maken met een recht op kindgebonden budget. Voor deze groep wordt de afbouw binnen het kindgebonden budget boven de € 39.659,- niet gecompenseerd. Gezien de zeer beperkte afbouwfactor gaat het dan om een bedrag van ca. € 5,50 per maand per € 1.000,- waarmee het inkomen de bovengrens van € 39.659,- ontstijgt. De afbouw van het kindgebonden budget loopt in dit geval door, terwijl de afbouw niet gecompenseerd wordt in de compensatiekop. Hierdoor heeft de schuldenaar met een inkomen boven de bovengrens € 5,50 per € 1.000 minder te besteden. Gezien de bovengenoemde percentages doet zich dit effect bij minder dan 1% van alle beslagen voor.

(...)

De leden van de fractie van de SP vragen naar de gevolgen van de mogelijkheid voor belastingdeurwaarders om af te wijken van de informatie uit de polisadministratie en de BRP. Deze leden vrezen dat de Belastingdienst vervolgens (te) strak de beslagvrije voet hanteert. Het wetsvoorstel gaat uit van informatievergaring vanuit de polisadministratie voor bepaling van het inkomen en de BRP voor vaststelling van de leefsituatie. Het is denkbaar dat de belastingdeurwaarder of de schuldeiser over aanvullende informatie beschikt. Zo kan de gerechtsdeurwaarder door informatie op te vragen bij de schuldenaar meer zicht hebben op de werkelijke leefsituatie en kan dit in een andere situatie doordat de informatie uit de BRP is verrijkt met informatie over fiscaal partnerschap door de Belastingdienst. De gemeente kan vanwege de

bijstandsverstrekking aanvullende informatie hebben over de leefsituatie. Op die manier kunnen zij in staat worden geacht om de leefsituatie nauwkeuriger vast te stellen. Deze aanvullende informatie wordt gebruikt om te voorkomen dat de belanghebbende zelf moet reageren om een onjuiste vaststelling van de beslagvrije voet te corrigeren. Een correcte beslagvrije voet die geen discussie met de belanghebbende oplevert is het doel van de betreffende regeling. Indien de belastingdeurwaarder de beslagvrije voet toch onjuist heeft vastgesteld, is de belanghebbende altijd in de gelegenheid om gegevens aan te leveren op basis waarvan de beslagvrije voet alsnog juist kan worden vastgesteld.

(...)